

Üldplaneeringuga määratud miljööväärtuslike alade kirjeldused.

Jämejala miljööala (M1)

Väärtuste tüübid:

LV- üks maakonna liigirikkamaid parke

IV- kohalik väärtus

KAV – kultuuriline-, ajalooline väärtus

1 Vaade Jämejala pargile. Foto: Maa-amet

Ala väärtuseks on SA Viljandi Haigla Psühhiaatriakliiniku hoonete kompleks ja selle juurde kuuluv park Jämejala külas Ala hõlmab lisaks parki ja kliiniku kompleksi ümbritsevaid avatud kultuurimaastikke. Pargi lõunaserval asub vana surnuaed.

Jämejala Psühhiaatriaigla võttis esimesed patsiendid vastu 1897. aastal. 1931 aastal laiendati haiglat, ehitati tänaseni töötav maja nr 3. 1930-ndatel aastatel pandi alus ka haigla hooneid ümbritsevale pargile. Suurem osa pargipuudest on istutatud samal kümnendil. Jämejala pargi uuem, lõunapoolne osa rajati 1966. ja järgnevatel aastatel. See on rajatud haigla juhtkonna initsiatiivil eesmärgiga kaunistada raviasutuse territooriumit ja pakkuda ravialustele võimalust viibida turvalises, nägusas ja rahulikus looduskeskkonnas. Lisaks suurele hulgale puuliikidele kasvab pargis mitmete põõsaste sorte ning okaspuude erivorme. Introdutseeritud liikide rohkuse tõttu võib parki nimetada dendropargiks ja ühtlasi Viljandimaa üheks liigirikkamaks. (Sarikas, 2003) Ravikompleksi detailplaneeringu koostamise käigus on tehtud planeeritava ala dendroloogiline analüüs (Detailplaneering. Töö nr 16-02 lisa 3)

Pärsti mõisa miljööala (M2)

Väärtuste tüübid:

KAV- huvitav mõisaansambel. Mitmed kultuurimälestised, kuid paljud hooned lagunenud

EV- mõisa härrastemaja vahetu ümbrus, park, järv

LV- liigirikas park, mis vajab täiendavat inventeerimist

IV- eelkõige kohalik väärtus

RTP- järve aktiivne kasutamine supluskohana, mõisakompleksi vahetu lähedus

2 Vaade Pärsti mõisa miljööalale. Foto: Maa-amet

Asub maakonnaplaneeringuga määratud väärtuslike maastike reservaal (Pärsti mõis). Ala väärtuse keskmes asub 1872. aastal valminud historistlik Pärsti mõisahoonde koos pargiga, läheduses asuvate veekogudega ja arvukate mõisahoonetega, millest on mitmed ka arhitektuurimälestised (osaliselt lagunenud). Viimaste rekonstrueerimine tõstaks oluliselt kogu ansambli väärtust. Ala tugevuseks on nn kolhoosikorra “mälestusmärkide” puudumine, nagu korruselamud ja suured põllumajanduslikud tootmishooned mõisakompleksi läheduses. Ala on tervikuna ajaloolise, mitmete kultuuriväärtustega mõisakompleksi mõjusfääris.

Heimtali-Raudna miljööala (M3)

Väärtuste tüübid:

KAV- üks huvitavamaid, oluliste kultuurimälestistega mõisaansambleid maakonnas.

EV- vahelduv ja põnev reljeef pakub ilusaid vaateid.

LV- laialehine parkmets Heimtalis, kohaliku tähtsusega Raudna kaitseala, Loodi looduspark

IV- kõrge kohalik ja maakondlik väärtus.

RTP- tähtis turismiobjekt, puhkemaastik, hobusekasvandus

Asub maakonnaplaneeringuga määratud kohaliku tähtsusega väärtuslikul maastikul (Raudna org Puiatu ja Päre vahel ja Heimtali maastikul). Ala väärtus seisneb paljude elementide kogumis. Kõige suurema tähelepanu tõmbab endale Heimtali mõisa süda Raudna oru lõunapervel. Mõis oli Heimtalis juba 1528.a. Mõisa klassitsistlik peahoone (19. sajandi I pool, mk) on rekonstrueeritud ja kasutatakse koolina. Arvukaist kõrvalhooneist on silmapaistvaim maakivist nelja korstnaga juustukoda (1857-58) ja ringtall (1858-61), mille sees on oskuslikult antud lahendus kooli- ja spordihoonele. Alles on mõisa rohtaeda piiranud kivimüür.

Ala hõlmab veel mõisa ümber asetsevat metsaparki, põlde ning Raudna jõe orgu, mis on osalt rohumaade, osalt metsa ja võsa all. Ala sisse jääb ka lk-alune mets teisel pool Raudna jõge.

Heimtali romantilist maastikuparki hakati oru nõlval asunud metsa rajama juba 18. sajandi lõpul, kasutades ära siinset dramaatilist reljeefi ja avaraid vaateid üle oru. Raudna oru vastasnõlvadele istutati põlispuude gruppe ja rajati puiesteed Vardi ja Ramsi suunas. Tänapäevaks pole säilinud ühtegi pargis asunud ehitist ega vabaks raiutud vaatesiht. Mõisapargist on suures osas saanud väärtuslik laialehine mets, mida kaunistab oja ja kaks tiiki. Mõisat on jäädvustanud paljud kunstnikud.

3 Vaade Heimtali mõisale. Foto: Maa-amet

Heimtali oli eesti ajal riigimõis, seetõttu on talusid siinkandis vähe. Mõisast üle tee on ehitatud kolhoosiasula. Mõisa läheduses asub Heimtali muuseum (endine koolimaja) – tekstiilikunstnik Anu Raua kogu, klassituba jm kodulooline materjal. Traditsioonilise ilmega on ka Kääriku, endine Mart Raua ja praegune Anu Raua kodutalu. Käsitöötalu on õppebaasiks üliõpilastele. Talu lambakari hooldab nii talu metsa kui väheseid säilinud looduslikke niite naabertalude taga jõeorus. Ala maakasutust tervikuna ilmestab Eesti suurima hobusekasvanduse asumine

Heimtalis. Ala loodus- ja puhkeväärtust rõhutab veel Raudna kärjäär, mis on hinnatud puhkekohaks ja liigirikkuse tõttu linnukaitseala.

Mustla miljööala (M4)

Väärtuste tüübid:

KAV

Mustla miljööala asub maakonnaplaneeringuga määratud maakondliku tähtsusega väärtuslikul maastikul (Mustla linn) ja on maakonnaplaneeringuga erandina määratud linnalise asustusega alaks.

Mustla tekkis teede ristumiskohta 19. sajandi lõpus, mil mõis ja kirikumõis hakkasid kõrtsi ümbrusesse krunte müüma. 19. ja 20. sajandi vahetusel sai Mustlast Tarvastu kihelkonna keskus. Aleviõigused anti Mustlale 1. jaanuarist 1927 ja linnaõigused 1938. aastal, mis kehtisid kuni 1979. aastani. Peale seda sai Mustlast alevik.

4 Vaade Mustla alevikule. Foto: Maa-amet

„Neli tegurit on ta loonud – mõis, kirik, wallamaja ja kõrts. Alewi elu- ja äritsentrumiks on kujunenud Posti tänav. Siin asuvad kõik kauplused, turg, pangad, kõrtsid, walla- ja alewiwalitsused, postkontor, seltsimaja ja suur enamus tökodadest. Teised tänavad ümbritsedes teda oma aedade rohelisusega on nagu kaunistuseks.“ (ajaleht Sakala 27.08.1937).

Eeltoodud lõiguga on sisuliselt määratletud ala, mille kaudu Mustla miljööväärtusi defineerida. Tänapäeval on siiski palju sellisest algupärasest maa-alevi miljööst ohvriks toodud muudetud fassaadide, akende jms.

Väikemõisa miljööala (M5)

Väärtuste tüübid:

KAV – arhitektuurselt huvitav ajalooline hoone

Asub maakonna-planeeringuga määratud kohaliku tähtsusega väärtuslikul maastikul (Tänassilma org Viljandi ja Varese mägede vahel).

Ala väärtuseks on vaated mõisahoonetele, mis on arhitektuurilt osalt juugendist mõjutatud saksapärase heimatstiili: maaliliselt mõjuv hoone, mille kõrge sokkel ja peakorpus laotud värvikas maakivitellise segatehnikas, teine korrus aga krohvitud ning viilude ja räastaste alt kujundatud tumeda vahvärgiga. Hoonel on iseloomulikud detailid, nagu võlvitud peasissekäik ja maja jõepoolset külge kujundav kõrge polügonaalne erker. Ebasümmeetria valitseb nii väliskui ka siselahenduses. Alalt avanevad vaated Tänassilma jõe orule ja Vana-Võidu mõisasüdamele.

5 Vaade Väikemõisa häärberile. Foto: Raivo Laidma

Tohvri miljööala (M6)

Väärtuste tüübid:

KAV – tööliselamute kompleks

Asub maakonnaplaneeringuga määratud väärtusliku maastiku reservaal (R11, Tohvri tellisevabriku küla).

Ala väärtuseks on ühesuguse arhitektuurse lahendusega kahel pool teed vastastiku rajatud monofunktsionaalse küla elumajad tellisevabriku töölistele, kus Nõukogude ajal asus ka kauplus, lasteaed, saun.

3.3.5.7 Kolga-Jaani miljööala (M7)

Väärtuste tüübid

KAV - kihelkonnakeskus, ajaloo kontsentraat, kirik, säilinud peatänava äärne hoonestus

Kolga-Jaani on kirikuküla, mille keskmes asub Kolga-Jaani Johannese kirik. Siinne tuntud pastor oli eesti rahvusliku liikumise tegelane Villem Reiman.

Kolga-Jaani kirikukihelkond sai alguse 17. sajandil. 19.-20. sajandi vahetusel asus Viljandi – Põltsamaa maantee ääres, kiriku ja pastoraadi ümber väike küla. Küla paiknes metsadest ja soodest ümbritsetud piklikul voorel nagu muugi selle kandi asustus. Asula hakkas kasvama peale sõda ning nõukogude perioodi meenutab siin nii väike kortermajade kobar, eramud ning kaseallee Viljandi mnt ääres. Aleviku väärtus seisnebki selles, et seal on kõrvuti erinevad ajastud, n õ ajaloo kontsentraadina. Kiriku ümbrus ja vanem peatee äärne hoonestus, sh 1902. a ehitatud kultuurimaja, on korrastatud. Kiriku juures on 1988. aastal püstitatud Reimani mälestussammas ja Vabadussõja mälestusmärk.